

SOK en Stichting ir. D.C. van Schaik

Postbus 2235

6201 HA Maastricht

Het SOK-bestuur:

Rob Heckers	Voorzitter	043-343 81 71	robmac@planet.nl
Ger Beckers	Secretaris	043-3670 857	pghbeckers@telfort.nl
Rik Bastiaens	Leden administrator	00-3212-210 639	rik.bastiaens@pandora.be

---

SOK-adres secretariaat:

Moesdaal 65, 6228 HX Maastricht. Telefoon: 043 367 08 57. E-mail: pghbeckers@telfort.nl

---

E-mail SOK:

sok@nhgl.nl

De SOK is geassocieerd met "Subterranea Britannica". www.subbrit.org.uk

---

Bestuur Stichting ir. D.C. van Schaik:

Joep Orbons	Voorzitter	043 - 361 87 93	j.orbons@xs4all.nl
Wilfred Schoenmakers	Secretaris	043 - 344 07 41	wilfred.schoenmakers@home.nl
Math van Lier	Penningmeester	043 - 321 65 06	
Richard Ramakers	Interne contacten	043 - 407 19 64	

Stichting ir. D.C. van Schaik:

www.vanschaikstichting.nl

Technische Commissie Stichting ir D.C. van Schaik:

Olav Hensing, Mgr. Soudantstraat 5, 6226 GC Maastricht. Telefoon: 06-557 78 846

Redactie SOK-Mededelingen:

Ton Breuls, Bovenstraat 28, B 3770 Kanne/Riemst, telefoon: 00 - 3212-454 059

E-mail: tbreuls@skynet.be

Redactie SOK-Info:

John Hageman, Op de Bannet 47, 6223 GD Itteren, telefoon 043-3645419

E-mail: john.hageman@planet.nl

De SOK op Internet:

www.sok.nl

SOK-ledenpasjes:

SOK-leden kunnen een SOK-lidmaatschapspasje krijgen dat een jaar geldig is.

De aanvraag moet vergezeld van een pasfoto bij de secretaris worden ingediend.

SOK-Ledenavonden:

SOK-Ledenavonden worden iedere 2^e vrijdag in de maanden januari, maart, mei, september en november gehouden in het Natuurhistorisch Museum Maastricht.

Aanvang 19.30 uur.

Groeven SOK en Stichting ir. D.C. van Schaik:

De SOK en Stichting ir. D.C. van Schaik hebben diverse groeven in beheer of een collectieve vergunning voor een groeve. Informatie in verband met het bezoeken van deze groeven is te vinden op de laatste pagina van deze SOK-Info.

Voorpagina: een van de ingangen gelegen achter herberg De roode haan.

Nieuwe leden en adreswijzigingen

Er zijn deze keer geen nieuwe leden of adreswijzigingen.

Programma ledenavond 12 september.

Wegens vakantie perikelen moest deze SOK info veel vroeger dan normaal naar de drukker. Hierdoor was het programma nog niet helemaal rond.

Naast de gebruikelijke bestuurlijke mededelingen van het SOK bestuur en het Ir. D.C. van Schaik bestuur zal het programma uit de volgende onderdelen bestaan:

Joep Orbons zal verslag doen van de ondergrondse zaken die hij tijdens zijn vakantie in Engeland is tegengekomen.

Rob Heckers zal verslag doen van de ondergrondse zaken die hij in de omgeving van het Franse Saumur is tegengekomen. Dit is een vervolg op zijn presentatie die hij gaf op de ledenavond van 9 mei j.l.

Verslag ledenavond 9 mei

Warm was het buiten, heerlijk warm. Terrasjes lonkten met koele drankjes, behaaglijke zitjes en interessante passanten. Museumweer was het niet; slechts een 20-tal (voor SOKbegrippen is dit weinig!)- weliswaar aandachtige - aanwezigen.

Onze voorzitter had maar enkele korte mededelingen: een op stapel staande Dwaaldag in de Valkenburgse Fluweelengroeve en het memoreren van een Open Dag van Natuurmonumenten in de altijd prachtige ambiance van Lichtenberg. (Over deze dag verder in dit nummer een impressie van René Peels). Rob Heckers en Jaap Brandsma verzorgden beiden een presentatie.

Rob had zijn groevenhonger gestild in Franse streken. Prachtige namen als Saumur, Rochemenier en Doue la Fontaine passeerden de revue. In een straal van 50 km rondom dit Saumur zouden zich 11.000 tot 15.000 (!) groeveningenangen bevinden. Tot onze stomme verbazing zagen we unieke beelden uit Doue la Fontaine van een onderaardse dierentuin in een kalksteengroeve! Gefascineerd keken en luisterden we naar de mooie verhalen over de diverse flessenhalsgroeven die ingericht waren als woningen, grotwoningen, de Falun. Rochemenier: le Village Troglodytique. Zelfs sarcophagen, stenen doods-kisten, werden in deze streken sinds vervlogen tijden commercieel in kalksteengroeven uitgebroken. Merkwaardige maar interessante zaken die Rob daar voor ons boven tafel bracht!

De causerie van trotse vader Jaap Brandsma ging over een leerzame dvd van zijn dochter Monique: "de Sint Pietersberg in de 2de wereldoorlog". Deze "schoolopdracht" had ze met wat hulp van deskundigen voor wat betreft het onderaardse, o.a. pa, tot een uiterst bevredigend einde gebracht. Terwijl we toekeken wist Jaap ons extra te boeien met interessante achtergrondinformatie. Met een grote smile deelde hij ons aan het einde mee dat het verkregen schoolcijfer een.....was!

Bestuurlijke mededeling

Tot onze grote spijt moeten wij u mededelen dat SOK bestuurslid Peter Jennekens te kennen heeft gegeven dat hij stopt met zijn bestuurlijke taken. Peter heeft niet zo heel lang deel uitgemaakt van het bestuur, zo'n twee jaar, maar in die tijd heeft hij een duidelijk stempel achtergelaten. Vooral opvallend was zijn "meedenkend vermogen". Hij wist altijd wel een zijde van een probleem aan te halen waar de overige bestuursleden niet aan gedacht hadden of aan voorbij waren gegaan. Peter was dan ook meer een denker dan een doener en dat vond hij, en wij, prima zo. Hij bleef dan ook het liefst buiten de schijnwerpers en liet dat soort zaken liever aan anderen over. Deze bescheiden houding verdween overigens als sneeuw voor de zon als de handen uit de mouwen moesten worden gestoken. Tijdens verschillende SOK activiteiten waarbij bijvoorbeeld de SOK stand opgebouwd en bemand moest worden, blonk Peter uit door zijn grenzeloze energie en humor. Wat ook vooral niet onvermeld mag blijven is dat bij een bestuursvergadering, die per toerbeurt bij een bestuurslid thuis plaatsvindt, we bij Peter thuis altijd getraakteerd werden op een overweldigende hoeveelheid spijs en drank. Meer dan eens hebben we ons tegoed gedaan aan deze, meestal zoete, lekkernijen.

Helaas kan een betrokkenheid ook té groot worden, waardoor je nachten wakker ligt over welke beslissing te nemen. Het omgaan met bestuurlijke zaken wordt dan een last en dat mag natuurlijk niet gebeuren. Het is en blijft tenslotte een hobby en een bestuurlijke taak moet gezien worden als een hobby binnen een hobby. Gelukkig heeft Peter dit ingezien en heeft hij voor zichzelf de juiste beslissing genomen en is teruggetreden. Uiteraard blijft Peter de SOK en ook het bestuur steunen en, indien nodig, behulpzaam zijn. Ook het SOK documentatiecentrum dat door Peter beheerd wordt, blijft gewoon bij Peter.

Het SOK bestuur wil Peter namens alle leden bedanken voor zijn inzet en wenst hem al het goede toe.

Dit betekent dat er gezocht wordt naar een opvolger voor Peter binnen het bestuur. Het zoeken en vinden van bestuursleden is altijd al een probleem geweest, maar dit schijnt gelukkig zo in elke vereniging te zijn. Zoals u zich misschien nog kunt herinneren is ook bestuurslid Jacquo Silvertant zo'n driekwart jaar geleden teruggetreden en zoekt het SOK bestuur ook hier nog naar een opvolger. We zoeken dus niet één maar twee, of meer, bestuursleden. Dat maakt het zoeken er natuurlijk niet makkelijker op.

De functie van het SOK bestuur is hoofdzakelijk een "denktank" functie, waarin wij proberen vooruit te denken en op deze manier de toekomst voor de SOK en het berglopen veilig te stellen. Lange termijn denken en plannen dus. De functie is dan ook op de eerste plaats een "meedenk" in plaats van een "handen uit de mouwen" functie.

Het SOK bestuur vraagt u dan ook dringend om u zelf eens af te vragen of een bestuurlijke functie niet iets voor u is. Het kost u zo veel tijd als u er zélf in wil steken. Hierover zijn in goed overleg afspraken te maken.

Voor meer informatie kunt u zich wenden tot ondergetekende of een van de SOK bestuursleden.

Rob Heckers
Namens het SOK bestuur

Oproep tot onderzoeksvoorstellen in de Flesschenberg

De nieuwe Mijnbouwwet is al vaker een punt van discussie geweest in de SOK-Info. Inmiddels zijn wij zo ver gevorderd met het ministerie, dat wij voor enkele groeven een gebruiksvergunning hebben aangevraagd. Wij hebben goede hoop dat deze aanvragen gehonoreerd zullen worden en dat wij voor deze groeven een gebruiksvergunning krijgen.

Alvast vooruitlopend hierop, doen wij een oproep voor onderzoeksvoorstellen voor de Flesschenberg, een van de groeven waarvoor wij een vergunning hebben aangevraagd. De vroege oproep heeft als belangrijkste reden dat het huurcontract voor de Flesschenberg over enkele jaren afloopt en wij voor het aflopen van dit huurcontract alle mogelijke onderzoeken in de Flesschenberg uitgevoerd willen hebben. Een verlenging van het huurcontract is momenteel zeer onwaarschijnlijk gezien het slepende conflict met de

eigenaar. Denk bij de onderzoeken bijvoorbeeld eens aan geologische onderzoeken, fotografische vastlegging van het ondergrondse landschap, opschrifteninventarisatie, fossielen, ontginningssporen, graafrichtingen, beschrijving vondsten, dieren en planten in de groeve, onderzoek luchtkwaliteit en klimaat. Om deze vele onderwerpen goed te kunnen onderzoeken, zullen wij de onderzoeksaanvragen over de resterende huurtijd verdelen zodat ieder SOK lid de kans krijgt.

Ieder onderzoeksvoorstel, hoe summier dan ook, kun je sturen aan info@vanschaikstichting.nl of aan Van Schaikstichting, postbus 2235, 6201 HA Maastricht.

Grijp dus deze kans om binnenkort de Flesschenberg te kunnen bezoeken, mogelijk voor een van de laatste keren.

Het bestuur van de Stichting ir. D.C. van Schaik.

SOK dwaaldag 2008

De SOK dwaaldag zal deze keer worden gehouden in de Fluweelengroeve. Zaterdag 4 oktober zal vanaf 19.30 uur tot 24.00 uur de poort openstaan voor SOK leden. Men kan dan alleen of in een groepje de groeve verkennen. Men mag zich in de gehele groeve, inclusief de vluchtgangen naar het kasteel, vrij bewegen. Dit geldt natuurlijk niet voor de gebieden die duidelijk gemarkeerd zijn. Tijdens deze avond zullen enkele vrijwilligers van de Stichting Kasteelruïne Valkenburg in de groeve aanwezig zijn om tekst en uitleg te geven. Mocht u met vragen zitten schroom dan niet om deze vrijwilligers aan te klampen en uw vraag te stellen. Uiteraard dienen de aanwijzingen van deze vrijwilligers strikt opgevolgd te worden. Het bestuur wil nogmaals benadrukken dat deze avond alleen voor SOK-leden is, dus "ik word binnenkort lid"/introducés/vriend van/familieleden/bekenden/schoonmoeders worden niet toegelaten.

Het SOK bestuur wil de stichting Kasteelruïne Valkenburg, in het bijzonder Ivo Mullenders, danken voor de geboden medewerking.

Het SOK bestuur

SOK-Mededelingen 50

De jubileumuitgave van SOK-Mededelingen staat eraan te komen. Tenminste, als jij als SOK-lid dat wilt. Want de redactie zou zo ontzettend graag juist die verhalen gebruiken, die (soms) schijnbaar niet belangrijk genoeg lijken te zijn of (soms) te klein zouden zijn voor een echt artikel of waar (soms) misschien niemand op zit te wachten of welke redenen ze dan ook hebben om een eenzaam en stoffig bestaan te lijden op "jouw plank". Precies die verhalen, die zo kommervol weg liggen te kwijnen op die plank, zouden onze jubileumuitgave kunnen sieren. Een mooier cadeau kunnen zich de feestvarkens van de redactie niet bedenken.

De redactie heeft van haar laatste spaargeld Spic en Span, Meester Proper, Andy Citroengeur, Vim, Ajax en Groene zeep ingekocht om je boekenplank, bureaulade of zolderruimte een poetsbeurt te komen geven en je te helpen verlossen van die vage aantekening, oude foto,

vergeeld krantenartikel of wat dan ook. We poetsen niet alleen voor je, we helpen je ook nog eens eeuwige roem te vergaren als bergloper, door je verhaal in de historische SOK-Medelingen 50 af te drukken. Hét leesvoer voor vele volgende generaties berglopers.

Je hebt als SOK-lid onlangs een brief gekregen over onze smeekbede. Gelukkig hebben al heel wat mensen gereageerd, maar we kunnen er maar niet genoeg van krijgen. Letterlijk en figuurlijk. We maken samen van SOK-Medelingen 50 een prachtige uitgave, de dikste met de meeste artikelen, de uiteenlopende onderwerpen en natuurlijk de meeste auteurs, dat is zeker.

De redactie SOK-Medelingen
Ton Breuls en Joep Orbons

Harry Koene

Deze opgespoorde bezoeker is bij velen bekend al zullen de meesten enkel de afbeeldingen kennen die hij tijdens de tweede wereldoorlog in de Zonneberg maakte. Koene kwam gedurende de oorlogsjaren regelmatig in de berg, hij was immers de ontwerper van het 'Sint Pietersbergplan', de ondergrondse schuilgelegenheid in Zonneberg en het Noordelijk gangenstelsel. De afbeeldingen die hij in de berg maakte zijn bij iedereen bekend, zoals 'De Bloem' in Zonneberg. Deze tekening van de bloem van een Haagwinde is in een enorm zwart vlak uitgespaard. Ook de afbeelding van 'Maria van altijddurende bijstand' in de kapel in Zonneberg is (zeer waarschijnlijk) van zijn hand. Deze oorlogsjaren zijn echter slechts een korte episode uit het leven van Harry Koene.

Henri Joseph Antoine Koene werd geboren op 10 februari 1908 in de toenmalige gemeente Sint Pieter. Hij sloot de Rijksskweekschool te Maastricht af in 1926 met een extra akte handenarbeid. Vervolgens bezocht hij de Kunstnijverheidsschool, eveneens te Maastricht, om daarna de opleiding handtekenen te volgen aan de Academie van Amsterdam. Hij kreeg in Maastricht les van bekende kunstenaars zoals: Henri Jonas, Joseph Postmes en Charles Vos. Koene was een uitstekend aquarellist en graficus (aan de grote afbeelding van 'De Bloem' in Zonneberg is duidelijk de graficus te herkennen, zelfs de gebruikte techniek lijkt enigszins op het maken van een houtsnede) maar koos voor architectuur. In 1928 trad hij bij architect Schols te Geleen in dienst maar vertrok naar Tilburg in 1929, waar hij tot 1933 werkte voor verschillende bekende architecten. Tijdens deze Tilburgse periode volgde hij de cursussen aan de Academie van Bouwkunst. Hij haalde diverse diploma's waaronder zijn architectendiploma. Vanaf 1933 was hij als zelfstandig architect in Maastricht actief. Gedurende de crisisjaren viel er echter weinig te bouwen. Koene ontwierp in deze jaren woonhuizen, winkels en fabrieken die beïnvloed zijn door de Bauhaus stroming. 'Minder is meer' was een uitspraak van één van de bekende Bauhaus kunstenaars en was een leidraad in Koene's werk. Het functionele karakter van zijn ontwerpen werd vaak vermengd met streekeigen elementen. Van 1945 tot 1960 werkte hij aan de Academie van Bouwkunst te Maastricht. Van deze opleiding was hij medeoprichter. Hij ontwierp en restaureerde na de tweede wereldoorlog ook kerken, vaak samen met kunstenaars als Charles Eyck. In de jaren '70 en '80 werkte hij met zijn zoon Pieter samen. Koene ontwierp ruim 600 bouwwerken van alle soorten en maten. Harry Koene overleed op 87 jarige leeftijd thuis in zijn woning te Sint Pieter op 14 februari 1995.

De afbeelding bij dit stukje is een foto van één van de minder bekende tekeningen in de Zonneberg gemaakt door Harry Koene in 1943. In dat jaar stierf Jacques Jole op de plaats waar de tekening gemaakt is. Jole en Koene, twee vrienden, waren samen in de berg om een radio te verbergen voor de bezetters. Nadat zij het toestel begraven hadden onder het puin van de instortingen werd Jacques Jole onwel. Terwijl Koene hulp haalde overleed Jole aan de gevolgen van een hartverlamming.

Bronnen: Jan Spee voor de foto en informatie. Jacobs, A. en Wiekart, A., "Kerken na 1940. Inventarisatie en waardenstelling kerkelijke bouwkunst na 1940". Leunissen, F. "De plaats waar gij staet, is heilig. Kapellen in de onderaardse kalksteengroeven van Zuid-Limburg"

John Caris

Boekpresentatie

In de zomermaanden zijn enkele publicaties verschenen, waaronder:

Maastrichts Silhouet Serie nr. 69, De kluis in de Sint Pietersberg

Ed Rousseau en Max Wijnen

Maastricht, juni 2008, 48 pp

ISBN 978-90-5842-037-4

Vrijdag de 13e werd gekozen als presentatie voor het boek over de kluis. Het was nummer 69 in de inmiddels bekende serie "Maastrichts Silhouet". Uiteraard was er een passende

locatie gezocht voor de feestelijke presentatie, want waar anders dan in de "kluis" zélf kan men een boek over de kluis presenteren. Ondanks dat de Nederlandse voetbalploeg moest aantreden en het een spannende wedstrijd (Nederland-Frankrijk) beloofde te worden, waren de genodigden in grote getallen aanwezig zodat er van een gezellige drukte kon worden gesproken. Vanaf de ingang van de Nekami tunnel tot aan de kluis ingang was alles sfeervol verlicht. Alleen het gedeelte aan de ingang was door de zware regenval wat modderig, maar ook hier had men er alles aan gedaan om de modderschade te beperken. Na enkele korte toespraken van achtereenvolgend één van de twee auteurs -Ed Rousseau-, Jos Notermans (Stichting Historische Reeks), Eduard Habets (Natuurmonumenten) en Jean Jacobs (locoburgemeester en wethouder) kregen de genodigden een rondleiding door de Tunnel en Kluis. Hierna was het gezellig napraten onder het genot van een (perfect verzorgd) hapje en drankje, waarbij diverse genodigden snel het hazenpad kozen om toch nog de eerder genoemde voetbalwedstrijd te kunnen volgen. Of de roemrijke overwinning van het Nederlandse elftal hierop terug te voeren is was tijdens het ter perse gaan van deze SOK-Info nog niet bekend.

Zoals bekend werden er in de Tweede Wereldoorlog voorbereidingen getroffen om verschillende kunstschaten in "bomvrije" schuilplaatsen onder te brengen. Deze "Rijksbergplaatsen" lagen op verschillende locaties in Nederland. Eén van deze Rijksbergplaatsen lag in de Sint Pietersberg en is bij de meeste van ons bekend onder de naam "de Kluis". In de Sint Pietersberg Rijksbergplaats waren voorzieningen getroffen voor het veilig bewaren van deze kunstschaten zoals de Nachtwacht en de Staalmeesters en nog een 40-tal andere werken van Rembrandt van Rijn, een 20-tal werken van Jan Steen, enkele werken van Paulus Potter, waaronder zijn bekendste werk "de Stier", enkele werken van Vincent van Gogh, maar ook werken van Averkamp, Bosch, Breughel en vele andere van oorsprong Nederlandse Meesters. Opvallend is het dat ook werken van buitenlandse schilders (onder andere Cézanne, Rousseau en El Greco) een plaats vonden in deze bergplaats. Het boek gaat niet alleen uitgebreid in op de historie van de kluis, maar ook de Nekami tunnel waar de Kluis aan grenst. Uiteraard is er ook een beschrijving van de gangenstelsels van de Sint Pietersberg en de rol die zij door de eeuwen heen hebben gespeeld voor de vluchtelingen, opgenomen.

De auteurs, Ed Rousseau en Max Wijnen, mogen terecht trots zijn op hun werk want het is een gedegen voorbereid en vakkundig geschreven werk.

Maastrichts Silhouet Serie nr. 70, De Jezuietenberg

Ton Breuls en Peter Houben

Maastricht juni 2008, 64 pp.

ISBN 978 90 5842 038 1

"Niet enkelen, maar duizenden welke èn den zoo beroemden St. Pietersberg èn den Cannerberg bezochten, vonden den Cannerberg het mooiste".

Bovenstaande tekst, opgenomen als een advertentie in het boekje 'Een kijkje in den Cannerberg' uit 1903, kan niet echt bescheiden worden genoemd. In 1880 trokken de

theologanten (studenten theologie) van de Jezuïeten voor het eerst op hun vrije woensdagen de Cannerberg in en begonnen met het schilderen en tekenen op de mergelwanden. Andere paters waagden zich aan het kappen van beeldhouwwerken of het 'spelen' met het grondwater in de groeve door kanalen en stuwdammen aan te leggen. Zo'n twintig jaar later werden belangstellenden en toeristen langs de kunstwerken van de theologanten geleid. Gids Moors leidde in het prille begin van de twintigste eeuw zijn gasten door de Fallenberg en de Boschberg langs de schilderijen en beeldhouwwerken.

Toen in 1968 de Jezuïeten uit Maastricht vertrokken heeft de inmiddels opgerichte Stichting Jezuïetenberg het beheer van de groeve op zich genomen en verzorgt zij rondleidingen. En op 27 juni 2008 werd dan ook herdacht dat de stichting Jezuïetenberg 40 jaar bestond. Om dit heugelijke feit te herdenken is er een publicatie verschenen in de Maastrichtse Silhouet reeks. In de refter Leonard van de Jezuïetenberg vond op vrijdagavond 20 juni 2008 om 20.00 uur de presentatie plaats van het nieuwe deel. Hierbij waren aanwezig o.a. de Stichting Historische Reeks Maastricht, Leden en Ereleden van de Stichting Jezuïetenberg, de auteurs Ton Breuls en Peter Houben, vertegenwoordigers van het SOK bestuur en vele andere genodigden.

Diverse sprekers verhaalden over het verblijf van de theologen in het genoemde gangenstelsel. Voorzitter Bram Houben en de heer A. Jenniskens hielden een toespraak over het tot stand komen van deze uitgave. Toen aan de auteurs het woord werd gegeven gaf Ton Breuls op zijn eigen, onnavolgbare wijze aan dat hij Peter Houben het woord gunde. Peter vertelde de aanwezigen op boeiende wijze hoe er is gewerkt en gezweet om de deadline op tijd te halen. Om 22.00 uur werd deze ondergrondse presentatie afgesloten.

OnderArts

Is een boek waarin de "kunst" waarmee men de diverse groeven in het Valkenburgse land heeft verfraaid centraal staat. Het is een echt kijkboek met bijna uitsluitend kleuren afbeeldingen. De afbeeldingen gaan vergezeld van een korte tweetalige (Nederlands-Engels) beschrijving. Helaas hebben maar weinig afgebeelde tekeningen direct iets te maken met de groeve waarin ze staan afgebeeld. Enkele tekeningen beelden de Bokkenrijders legende uit. Voor de rest worden veel tekeningen afgebeeld van plaatselijke carnavals prinses, burgemeesters en andere notabelen, winnaars van de Amstel Gold race en plaatselijke bekendheden. Een aantal tekeningen hebben de "oude meesters" als voorbeeld gehad en men kan hier dan de houtskool versie bewonderen. Dit geeft overigens goed het niveau van de plaatselijke (amateur) kunstenaars weer. En dat heeft natuurlijk ook een bepaalde waarde.

Het boek is verkrijgbaar via de webwinkel van De Limburger/Limburs dagblad of via de winkel van voorgenoemde kranten aan de Brusselsestraat te Maastricht. Of het boek via de reguliere boekhandel leverbaar is heb ik (nog) niet kunnen achterhalen. Kostprijs: €14,50 + eventuele verzendkosten.

Ger Beckers & Rob Heckers

Xavier Jerzykowski

Dat het bekende gezegde "berglopers krijgen dochters" niet altijd opgaat wordt bewezen door Sandra en Stefan Jerzykowski. Zij zijn de trotse ouders van Xavier. Hij werd blakend van gezondheid geboren op 1 juli 2008. Namens alle SOK leden wenst het SOK bestuur Xavier al het goede uit deze wereld toe en feliciteert de ouders met de geboorte van hun zoon.

Het bestuur

SOK info-dag op Lichtenberg tijdens de schaapscheerdag

Er werd gebakken: in de zon maar ook in de bakkerij. Mijn hemel wat was de koperen ploert van de ochtend tot de avond heet. Maar we werden zorgvuldig verzorgd met biologisch voedsel, uitgedeelde boterhammen met oude kaas en een heerlijk koud Grottenbier. Op deze manier red je het wel tot het eind van de middag.

Maar alle gekheid op een stokje, we stonden er voor het publiek. Nou dat kwam pas wat laat in de middag, mede doordat het openbaar vervoer voor meer stuivers stil stond – een staking - (wij zijn vrijwilligers en vragen ook niet naar loon), het koopzondag was en de temperatuur menigeen retour stuurde naar de dichtst in de nabijheid gelegen taverne om zijn dorst te lessen en honger te stillen.

Het eerste gedeelte van de dag was meer iets van de SOK leden (be)leren elkaar en de kraam kwam op het eind bijna een paar vierkante meter tekort.

Jammerlijk, tenminste mijn mening, was dat er van de jeugd uit relatief weinig interesse was. Maar daar stond tegenover dat ik een spoedcursus kreeg over fossielen zoals geen een toerist van het Natuurhistorisch Museum Maastricht zal krijgen anders dan op speciale aanvraag.

Alle mensen die bij onze "Stand" kwamen, werden met regelmaat doorgegeven van Jan naar Piet omdat die daar zijn expertise over had, of beter aanvullende informatie kon geven.

Mede hierdoor bleef het animo, ook door het "Grottenbier", hoog.

Helaas, nou ja, hebben we zoals eerder vermeld, elkaars kennis staan te verhogen en zou het prettiger geweest zijn als we meer "nieuwe" mensen hadden ontmoet met gezonde interesse voor het subterrane van de stad en omgeving van Maastricht.

Chapeaux voor ieder die deze dag heeft meegeholpen, voor zijn entertainment, info en inzet. Volgende keer? Weer !!!

Namens de SOK iedereen bedankt voor de gezelligheid namens de voorzitter en schrijvers dezes.

René Peels

Test: Coleman versus nylon

Wat gebeurt er als je een hete Coleman tegen je nylon jas aanhoudt?

Met deze vraag liep ik al een paar jaar rond, maar wie ik ook vroeg, niemand had zin om testpersoon te willen spelen. Uiteindelijk kom je dan toch terecht bij jezelf - alle grote uitvinders hebben hun uitvindingen, al dan niet uit noodzaak, op zichzelf uitgetest - zo ook ik! Dan kom je natuurlijk bij enkele dilemma's: wat doe ik aan, moet ik een extra brandverzekering afsluiten etc.etc. Toch maar even doorgezet en op een mooie voorjaarsavond met 2 getuigen (anders gelooft niemand me) - Harold en Harold - naar een geschikte locatie. Tja, hoe pak je dat aan, gewoon ogen dicht en tegen je aan houden?! Nee, ik had toch wel een beetje angst. Dan maar doen in een typische 'Berglopers-situatie' - ergens door een instorting kruipen en dan per ongeluk de lamp tegen je aanhouden - en ja hoor, dat werkte perfect! Ik weet het zeker, want de gezichtsuitdrukking van beide getuigen was er een van

ware doodsverachting! Voor tips over hoe je gesmolten nylon van je Coleman afhaalt wil ik jullie graag in contact brengen met mijn vrouw. Zij zal jullie wel enkele schoonmaaktips kunnen geven (en enkele nieuwe scheldwoorden die ze tijdens deze klus heeft geleerd!)

Frank Daelmans

Berglopers ervaring

Ed Rousseau was zijn archief aan het opruimen toen hij onderstaande tekst tegen kwam. Het origineel is een handgeschreven tekst van een van Ed's eerste berglopers ervaringen.

Hierbij een relaas van een jonge bergloper (Eddy Rousseau) uit november 1972.

"We gaan nu m.b.v. een carbidlamp het Noordelijk gangenstelsel van de St.Pietersberg bekijken. Handig is hierbij het kaartje. We gaan naar binnen via een onooijlijk groen poortje dat +/- 2 meter onder de Ganzendries ligt. Honderd meter voor het poortje draaien we de carbidlamp open, zodat we als we de duisternis betreden meteen goed licht hebben.

Een carbidlamp is nog alleen maar in België te koop. Ze kosten ongeveer 50 gulden. Carbid kost twee gulden per kilo. Een carbidlamp bestaat uit 2 tanks. De bovenste, waar water in zit en de onderste waar zich de carbid bevindt. Het water druppelt (als het kraantje open staat natuurlijk) op de carbid. Hierdoor komt zeer brandbaar gas vrij, dat via een pijpje naar buiten gaat. Houdt men bij deze opening een lucifer dan gaat de lamp branden en kunnen we de berg in. Behalve een carbidlamp kun je ook met een petromax de berg in gaan. Deze zijn groter, onhandiger dus en zijn zeer snel kapot. Ze geven echter wel zeer goed en veel licht (normale petromax geeft licht van 350 kaarsjes). Zaklampen, petroleum lampjes en kaarsjes kunnen dienen als reserve verlichting....

We waren bij het onmogelijk groen poortje gebleven. Behalve natuurlijk een sleutel heb je ook een klink nodig om het poortje open te krijgen. Het is verboden voor iedereen die geen vergunning heeft de gangenstelsels van de St.Pietersberg te betreden, omdat anders alles vernield wordt. Een mooi voorbeeld hiervan is het Zonneberggangenstelsel en ook Slavante, die elke week smeriger worden, omdat daar iedereen zomaar in en uit kan lopen.

We maken het poortje open, doen de lampen aan, gaan naar binnen en sluiten het poortje. Angstvallig lopen de rillingen je vaak langs je lichaam: als het licht uitgaat, als je de weg kwijt bent, als er iets instort of als je stemmen en/of bonzen hoort.

Stilte..... wat is er ? ....

Je hoort je hart bonzen, hartslag 140 maal per minuut. Wie zou het kunnen zijn ?

Krepuul, politie, de Bergmennekes, de berggeest ? We weten het niet. Ons licht moet uit, nadat we ons in een of ander gangetje hebben verstopt. Ze mogen ons niet vinden. @!!!@//**^^@ (censuur). Ze komen hierheen. Bukken..... ze zien ons gelukkig niet. Ze gaan langs. Het licht van hun petromax verwijderd zich. De kust is weer veilig. Onze carbidlamp kan weer aan. Dat werd wel tijd want het stinkt enorm (Je weet wel dat carbidgas heel erg stinkt. Nog erger dan de rotte eieren reuk op school bij het practicum scheikunde). Een carbidlamp is een heel handig ding. Ze gaat niet snel kapot en geeft behoorlijk licht. Alleen als je ze uitblaast is het donker en stinkt het gruwelijk. Enfin, de Bergmennekes met het verblindend licht van hun petromaxen zijn weg. Onze carbidlamp schept een gemoedelijke, romantische sfeer in de berg waar alles geel is door de mergel."

We benne op de wereld om mekaar, om mekaar....

Wanneer je op een SOK ledenavond je oren goed open houdt, dan ben je niet alleen geboeid door de interessante lezingen maar ook door de verhalen op de tribune of in het museumcafé.

Zo werd mijn interesse gewekt door de studie- en onderzoeksresultaten van de Gronomagroep. Een enthousiaste groep onderzoekers, binnen de SOK, waar iedereen zijn eigen >>>> heeft en ook beleeft! De een let op oude handschriften, de ander op insecten of weer een ander op de conditie van de groeve. Toen ik vernam dat de groep al weken onderzoek deed in de Pitjesberg in Zichen, hoorde ik ook dat na het rustige, lopende werk nu het spannende kruipende werk ging komen. Enkele leden van de groep hadden zelfs de angst om telkens hun hoofd tegen het steeds lager komende plafond te stoten. Gelukkig was ik in de omstandigheid om de groep een zak met helmen aan te bieden zodat dit probleem ondervangen werd.

Toen ze weer de Pitjesberg introkken was ik toevallig in de buurt en zag dat ze als een groep blinden, achter elkaar zich vasthoudend, naar binnen liepen. Ik kon mijn ogen niet geloven! Ook in de berg liepen ze richting lage gangen, terwijl ze zich aan elkaar vast hielden. Met de handen langs de muren, alle opschriften werden weggevaagd, één spin en drie muggen vermorzeld!

De kreten van de groep waren duidelijk: "Ik zie geen fluit" en "Wat een k... helmen". Ze werden toch opgeschrikt door het flitslicht van mijn camera. En gelukkig heb ik weten te vertellen dat deze helmen ook een voorkant hebben, die helaas aan de achterkant van hun hoofd zat!

Het was dan ook een hele opluchting toen iedereen zich omdraaide zodat de voorkant weer

voor zat. Alleen was het moeilijk te bevatten dat ze nu de andere kant opliepen. Maar dat is ook weer goed gekomen! Gelukkig dat we elkaar zo nog konden helpen. Gronoma-groep, succes met jullie onderzoeken.

Peter Houben

Naschrift van de redactie:

Peter, een godsgeschenk. Serieus, het aantal keren dat uw redacteur, inmiddels met één van jouw helmen getooid, zijn hoofd gestoten heeft in deze Pitjesberg loopt in de tientallen. Het gezegde: "Een ezel stoot zich geen tweemaal aan dezelfde steen" maakt van hem een lachwekkend figuur!

Een bijzondere beschrijving

Onderstaand artikel is te vinden op een website over Zuid Limburg. Dat er wel eens een onwaarheid geschreven wordt uit onbekendheid met de materie kan men niemand kwalijk nemen, maar deze schrijvers maken het wel héél erg bont. Zelfs zo bont dat het risico bestaat dat het door de lezers van onze periodiek voor een verlate april grap kan worden gehouden. Niets is minder waar. Even heeft de redactie zélf met de gedachte gespeeld om een prijs uit te loven voor diegene die de meeste fouten kan vinden. Lees en huiver.

"De mergelgrotten in de Maastrichtse St. Pietersberg en Valkenburg zijn dan wel geen nationaal monument, maar zeker de moeite waard om eens een kijkje te nemen. Je moet je alleen een beetje warm aankleden want de temperatuur is ondergronds op sommige plaatsen zo'n 3 à 4 graden.

Mergel is een ander woord voor zachte kalksteen. De kleur is lichtgeel of lichtbruin (af en toe wit). De mergel bestaat bijna helemaal uit splinters van dieren die hier miljoenen jaren geleden hebben geleefd. In dit gebied was alleen water, deze periode heet het 'Krijt-tijdperk'.

In het dorpje Sibbe wordt nog steeds mergel gewonnen. Hiervan wordt cement gemaakt maar men gebruikt het ook om toe te voegen aan veevoer ter bevordering van de botten. Ook worden blokken mergel gebruikt om gebouwen te restaureren.

Valkenburg is al sinds 1852 een bekende toeristenplaats in Nederland. Valkenburg wordt ook wel 'Mergelstad' genoemd. De mergel komt u overal zowel onder- als bovengronds in het stadje tegen. Vroeger was Valkenburg het centrum voor de vakantiegangers. Vandaar is hier het oudste VVV kantoor, maar ook het oudste NS-station te vinden dat nog in gebruik is. Dit station heeft veel weg van een kasteel door haar vele torentjes en kantelen. Het stamt uit 1853. Het station is opgetrokken uit mergel. Mergel is in Valkenburg ruimschoots aanwezig. Valkenburg heeft een Gemeentegrot van waar de Romeinen al 2000 jaar geleden zijn begonnen met het ontginnen van mergel. De grot heeft jaarlijks een zeer grote ondergrondse kerstmarkt en laat kunst van diverse volkeren zien. In Valkenburg is er ook een mogelijkheid om onder de grond te eten. Herberg de grot van Daalhem heeft een capaciteit van 500 gasten. Verder zijn er diverse mogelijkheden tot vermaak, zoals een kabelbaan, rodelbaan, casino en een prehistorische monstergrot.

Er zijn een aantal activiteiten mogelijk in de mergelgrotten. Wel onder leiding van een gids natuurlijk, want verdwalen is hier niet uitgesloten. In het plaatsje Sibbehoeve kun je mountainbiken in de mergelgrot. Het is een parcours van twaalf kilometer met ingewikkelde gangetjes. Ook in Valkenburg

is het mogelijk om te mountainbiken, klimmen en zelfs quadrijden. ASP adventure is een outdoorbedrijf die het mogelijk maakt om dit soort activiteiten te doen.

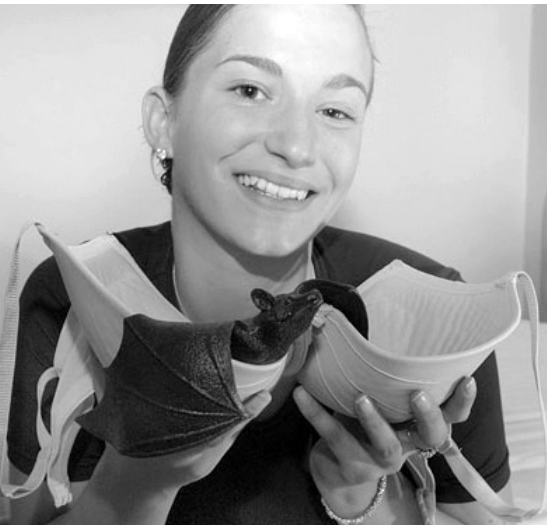
De mergelgrotten zijn door mensen gebouwd en soms wel 70 meter hoog. De mergelgrotten bestaan uit verschillende gangen. Het bouwen hiervan heeft zeer lang geduurd. Er zijn zelfs gangen uit de middeleeuwen afkomstig. Er werd met zagen en breekijzers grote blokken mergel met paard en wagen naar buiten gedragen.

Sint-Pietersberg gelegen tussen twee rivieren (Maas en de Jeker) heeft ook veel mergel. Er zijn duizenden gangen ontstaan waar nu 9 soorten vleermuizen wonen. De grotten zijn ideaal voor de dieren omdat ze er rustig een winterslaap kunnen houden. Ze kunnen zich met hun poten prima aan de mergel hangen en de temperatuur is ook goed. Ook hier zijn diverse rondleidingen georganiseerd door de plaatselijke VVV."

Tegen mijn natuur in heb ik de flagrante spelling- en stijlfouten laten staan. Ook de warrige en ondeskundige informatie. Al kromden de tenen in de schoenen! Leerlingen van groep 8 en brugmuggen blinken vaak alleen maar uit in dit soort knip- en plakwerkjes op de computer bij het maken van "werkstukken". Welk stuk onbenul dit conterfeitsel op zijn naam heeft staan wil ik niet weten. Als dit symptomatisch is voor het kennis niveau van de gemiddelde Nederlandse journalist voor wat betreft onze geliefde groeven, dan geef mijn portie maar aan Fikkie! Hier wordt ik dus echt niet goed van.... Dit móet – gezien de gebezigde stijl - het werk van een kind zijn, of anders een gróót kind...

Vleermuis kruipt in beha

Als je de volkswijsheid mag geloven, dan hebben vleermuizen een voorliefde voor een weelderige haardos, maar uitzonderingen zijn er altijd. Zo dacht Abbie Hawkins dat haar gsm aan het trillen was. Dacht, want het mobieltje ging niet over. Toen de tiener verder keek dan haar broekzak, vond ze een vleermuis tussen haar borsten. Het diertje zat in haar beha.

Medelijden

De hotelbediende schrok en haalde het beestje uit haar ondergoed. "Ik was geschokt toen ik zag dat het een vleermuis was maar daarna voelde ik al snel mee met het beestje. Het diertje zat er bekneld en ik liep er al een tijdje mee rond." Onderweg naar haar werk in de Holiday Inn aan de luchthaven van Norwich had ze iets gevoeld. "Ik voelde iets trillen maar dacht gewoon dat het mijn gsm was." Pas tegen de middag ontdekte ze de vleermuis. Haar beha had de ganse nacht buiten gehangen en het diertje moet toen in haar beha gekropen zijn.

Beter controleren

"Ik kan nog altijd niet vatten dat ik zolang met het vleermuisje rondgelopen heb. Volgende keer ga ik mijn beha beter controleren voor ik hem aantrek." Na het nemen van een foto, liet ze het vleermuisje in de tuin van het hotel vliegen, schrijft de Telegraph. (vsv)

Frank Daelmans

Noot van de redactie:

De vleermuis "deskundigen" van de SOK, waaronder uw redacteur, zijn momenteel druk doende met een uitputtende reconstructie ter plekke van het gebeurde. De medewerking van Abbie Hawkins overtreft onze stoutste verwachtingen. Meerdere keren mochten we het vleertje handmatig in haar warme bergplaats terugplaatsen om zo de reacties van het kleine zoogdierje proefondervindelijk vast te stellen. Het vertoonde tot onze stomme verbazing geen specifieke voorkeur voor het linker- of rechtergedeelte. We zullen ons verslag lardereren met briljante macro-opnames. Een onzer, die misbruik wilde maken van het onvoorwaardelijke vertrouwen van Abbie in onze studiegroep, moest acuut met harde hand verwijderd worden. In het belang van het welbevinden van de vleefferders in onze onderaardse kalksteengroeven verzoeken we vrouwelijke bezoekers in het vervolg enkel met laag uitgesneden blouses en vooral iets te ruime bustehouders de groeven te betreden.

Ohne Wörter!!!

De Maaspost, 21 mei 2008, rubriek "Aan het woord"(Ondernemingsraad cementbedrijf ENCI Maastricht):

"... Meerdere partijen zijn van mening dat ENCI zo snel mogelijk met de mergelwinning in de groeve moet stoppen. ENCI behoort echter op het gebied van vermindering van energiegebruik tot de wereldtop. Zolang er nog geen alternatief voor cement bestaat, is dit een belangrijke stap ter verbetering van het milieu. De sluiting van een moderne fabriek is geen duurzame oplossing om milieuproblemen te lijf te gaan. Daarnaast heeft de directie van ENCI aangegeven niet overal tot aan de concessiegrenzen af te graven. Zo blijft er nog voldoende "berg" over. Zonder ENCI was het gebied een saai plateau geweest zonder hellingbossen, verborgen valleien, mosasaurus en andere fossielen. De ENCI-medewerkers willen dat het een mooi recreatiegebied wordt."

De duistere dierenwereld

De steenmarter, *Martes foina*

Onze meest voorkomende marterachtige in de groevenwereld. Zelfs momenteel zo frequent dat we het predikaat "grottenmarter" kunnen aanbrengen. Buiten het onderaardse is hij bij de goegemeente voornamelijk berucht en bekend als liefhebber en aanvreter van bougiekabels en isolatiemateriaal van auto's. In onze grotten zal een geoefend oog diverse getuigenissen van zijn (of haar) aanwezigheid opmerken. Prenten (pootafdrukken), latrines (poepplaatsen) met hun karakteristieke geur, zichtwaarnemingen, krabsporen op de wanden, voedselresten (aangevreten vogels en eieren), dode exemplaren, etc. etc. Onze zwarte rakker wordt bovendien zwaar verdacht van het van de muren "plukken" van overwinterende vleermuizen. Inmiddels is onze fluwijn vaste gast in bijna iedere onderaardse kalksteengroeve en weet als beschermde diersoort het areaal fors uit te breiden. We kunnen stellen dat van

Foto: Ton Breuls

de zoogdieren niet alleen de mens(sic!), vleermuis en bosmuis, maar ook de steenmarter inmiddels vaste componenten vormen van de subterrane fauna. Echte troglofielen dus. Vossen en Dassen komen nooit zo diep in de groeves voor, al zijn ook zij troglofielen. Juveniele steenmarters heb ik nog nooit aangetroffen, dus de nataliteit blijft voor mij nog even een vraagteken.

Uw redacteur herinnert zich reusachtige latrines in Ternaaien-boven, de Caestert, de Roothergroeve, Houbenbergske en Koelebosch. Dode steenmarters trof hij aan in de Barakkenberg en Verbiestberg. Beiden prachtige exemplaren en alle twee verdronken in een waterbak. Het verdient aanbeveling in dit verband waterbakken op een of andere wijze leeg te laten lopen. Ik trof er ook al andere dode dieren in aan.

Zo ontvang je geen gasten!

Voor relevante info: Steenmarter, Startpagina van Zoogdierverseniging VZZ
<http://www.vzz.nl/soorten/steenmarter/index.html>

Meet the underground press

“Ambacht van blokkreker sterft uit” (*Heuveland van 22 april 2008*): in de raad zijn vragen gesteld om de winning van mergel in de **SIBBERGROEVE** te beperken. Maar de gemeente voelt daar niets voor. Ze zijn bang dat de blokkrekers dan het bijltje erbij neer gooien. Volgens de *mergeldeskundige Wiel FELDER* is er geen sprake van een dreigende schaarste. Ook kan er geen vergelijk gemaakt worden met de recente instortingen in België. Bovendien dient het ambacht van blokkreker in stand gehouden te worden, want wie levert en restaureert de mergel als er geen mergelwerkers meer zijn?

“Bescherming van Batmangrot” (De Weekkrant van 24 april 2008): in de vorige SOK-info werd al bericht over de ondertekening van het protocol met betrekking tot de bescherming van de vleermuizen én de cultuurhistorie van de groeven in de gemeente Riemst. In de **LACROIXBERG** zetten naast diverse partners van de overheid ook de **SOK** en de **vzw HULPDIENST GROEVEN** hun handtekening.

“Asbest tegen 2009 uit Cannerberg” (Het Belang van Limburg van 15 april 2008), **“Asbest”** (Het Nieuwsblad van 21 maart 2008), **“Cannerberg”** (De Weekkrant van 24 maart 2008) en **“Asbest Cannerberg bijna weg”** (Het Laatste Nieuws van 10 mei 2008): recentelijk werd de opdracht gegeven voor de laatste fase van de asbestsanering in de **CANNERBERG**. Na vier jaar werken is tweederde van het gangenstelsel asbestvrij. Dat betekent concreet dat er 40.500 m² (van de 64.000 m²) mergelwanden en 17.000 m² (van de 27.750 m²) betonvloer onder handen werd genomen. Tegen 2009 is de sanering afgerond en wordt de volledig gestripte groeve aan de eigenaars overgedragen.

“Vrijwilligers ruimen op in mergelgroeve met vier etages” (HBvL van 28 maart 2008): de stichting **Ir. D.C. van SCHAIK** had groeve **DE KEEL** een grondige opknabbeurt gegeven. Uit de *“24 ha grote groeve, met het oudste opschrift dat dateert van de 12^e eeuw”* en die (volgens de krant) ook wordt gebruikt als champignonkwekerij, hebben vrijwilligers kubieke meters afval gehaald. Het Riemster gemeentebestuur zorgde voor het afvoeren van het afval.

“Mijnbouwhistorici vragen bescherming van ondergrond” (HBvL van 3 mei 2008) en **“Symposium”** (Het Nieuwsblad van 25 mei 2008): het derde internationaal symposium, ditmaal georganiseerd door het **INSTITUUT EUROPA SUBTERRANEA**, staat in het teken van de bescherming en bewaring van eeuwenoude mijnbouwrelicten. Het **IES** vindt vooral dat het ondergrondse culturele erfgoed in de meeste Europese regio's verwaarloosd wordt.

“Bokkenrijders naar Valkenburg” (Heuvelland van 7 mei 2008): het internationale bokkenrijdersgenootschap heeft een bezoek aan Valkenburg en werd daarbij ontvangen in de Bokkenrijderszaal van de **STEENKOLENMIJN**. Ook werden diverse aan de bokkenrijders gerelateerde locaties bezocht, zoals de **GEMEENTEGROT** en de **FLUWEELENGROT**.

“Rampoefening in grotten Zussen” (HBvL van 19 mei 2008) en **“Meer weten over mergelgrot”** (Het Laatste Nieuws van 19 mei 2008): het RED-team van de brandweer van Bilzen heeft met de brandweer van Tongeren en de **HULPDIENST GROEVEN** een reddingsoefening gehouden in de **LACROIXBERG** te Zussen. Het scenario was dat iemand in een 20 meter diepe schacht was gevallen en ook nog eens de ingang van de groeve geblokkeerd was. *“We hebben bovendien de samenwerking getest tussen enerzijds de brandweer en anderzijds de Hulpdienst Groeven”*, aldus de commandant. *“Zonder de **Grottenlopers** kunnen we niets doen”*.

“Wandelweg afgesloten uit vrees voor instorting grotten” (HBvL van 19 mei 2008), **“Wandelweg dicht wegens instortingsgevaar mergelgrot”** (Het Laatste Nieuws van 20 mei 2008), **“Zondag. Over de grens”** (DdL van 23 mei 2008), **“Nog steeds instortingsgevaar”** (Passe-Partout Tongeren van 28 mei 2008): de gemeente Riemst heeft een populaire wandelweg ter hoogte van de Misweg afgesloten voor het publiek. Het afsluiten komt er na advies van de **HULPDIENST GROEVEN** (volgens de krant), die ondergronds een grondig onderzoek uitvoerde na de eerdere instorting van 20 maart. Ze stelden toen meteen het gevaar vast voor het wandelpad, omdat nieuwe verzakkingen op die plaats in de **LACROIXBERG** niet uitgesloten zijn. *“We weten dat de grot zal instorten, maar we kunnen onmogelijk voorspellen wanneer”*, aldus **Philippe DUCHATEAU** van de gemeente Riemst.

“Grottenstelsel van Caestert moet beschermd worden” (De Standaard van 19 mei 2008) en **“Ton Breuls luidt alarmklok voor bescherming Caestert ‘Al te veel schade in de grotten’ ”** (Het Nieuwsblad van 3 juni 2008): het is erg moeilijk om de juiste oplossing te vinden om de groeven van **CAESTERT** beter te beschermen. *“De bureaucratie is erg stroperig, zeker met de verschillen in de wetgeving van Wallonië, Vlaanderen en Nederland”*, volgens *“grottendeskundige”* **Ton BREULS**. Om de sociale controle op en in **CAESTERT** terug te krijgen en zo de (illegale) vrijstaat terug te dringen wil hij *“van de stropers boswachters maken door ze een vorm van medeverantwoordelijkheid te geven”*.

“Tweeduizend vleermuizen” (Het Nieuwsblad van 3 juni 2008): **Ton BREULS** richtte de **vzw HULPDIENST GROEVEN** op, die zich inzet voor het behoud van de groeven in Riemst. *“En bij calamiteiten zijn we ook oog en oor van de gemeente”*. De groeven zijn ook van onschatbaar belang voor de vleermuizen.

“Gids: grotten veiliger met portofoons” (DdL van 6 juni 2008): vanuit de grotten radiocontact of een andere vorm van draadloos communiceren met de buitenwereld is technisch (nog) niet mogelijk. Dat kan tot gevaarlijke situaties leiden, volgens VVV-gids en voorzitter van de ondernemingsraad van de Maastrichtse VVV, **Edwin GEUSKENS**. Pas geleden kreeg een bezoeker in de **Sint-PIETERSBERG** een ernstig medisch probleem en hij moest als gids de groep achterlaten om buiten de ambulance te kunnen bellen. Hij zou een systeem willen, zoals in de **FLUWEELENGROT**, met kabels en antennes.

“Boete 10 mille voor VVV van Arbo” (DdL van 6 juni 2008): de Arbo Inspectie heeft de VVV Maastricht deze boete opgelegd wegens een ongeval met een aspirant-gids in het **NOORDELIJK GANGENSTELSEL** tijdens een trainingstocht. De toen 31-jarige vrouw heeft daarbij botbreuken opgelopen. Als reactie hierop heeft de VVV op verschillende plaatsen hekken laten plaatsen.

“Valkenburg hervat volgend jaar metingen in mergelgangen Cauberg” (Heuvelland van 12 juni 2008): in opdracht van de gemeente heeft **Roland BEKENDAM** de stabiliteit van de **GEMEENTEGROT** en de aangrenzende **MONSTERGROT** onderzocht. Er dreigt geen acuut gevaar voor instortingen. De zogenaamde *kruip* is minimaal. Toch zijn veel pijlers van matige kwaliteit. Er komt nu een meetsysteem dat de werking van de mergel vanaf 2009 permanent zal meten.

“Boekje over kluis in Sint-Pietersberg” (DdL van 14 juni 2008) en **“Nachtwacht in berg”** (DdL van 5 augustus 2008): in de serie Maastrichts Silhouet is nummer 69 verschenen, dat handelt over de **KLUIS** in het **NOORDELIJK GANGENSTELSEL**. De auteurs **Ed ROUSSEAU** en **Max WIJNEN** duiken in de geschiedenis van de in 1941 als rijksbergplaats gebouwde ondergrondse kluis, waar de kostbare schilderijen van de oude meesters Rembrandt, Potter en anderen tijdens de oorlog lagen opgeslagen.

“Henkeput in Savelsbos in ere hersteld” (Heuvelland van 11 juni 2008) en **“Gat in de grond van groot belang”** (DdL van 20 juni 2008): in 1886 werd in het Savelsbos de **HENKEPUT** ontdekt. Lange tijd hebben de archeologen geruzied over het hoe en wat van dit geheimzinnig gat in het bos. Uiteindelijk kwam vast te staan dat de **HENKEPUT** een kalkmijn is, die werd gebruikt om de losse kalk te winnen om het land te kunnen bemergelen. Maar over de ouderdom is weinig te zeggen. Het archeologisch monument is helemaal opgeknapt.

“Middeleeuws gangenstelsel naar kasteelruïne Valkenburg gevonden” (DdL van 25 juni 2008): bij bouwwerkzaamheden aan een pand in de **Berkelstraat** zijn gangen gevonden, die bergopwaarts naar het kasteel oplopen. De gemeente schakelde **Jacques DIEDEREN** in. Het oude gangenstelsel stamt vermoedelijk uit 1300 of 1400. *“We hopen dat we de precieze functie van de gangen kunnen vaststellen. Dit kan door de hak- en breeksporen te onderzoeken”*. Er werden ook drie waterputten ontdekt. In een van die putten werd een middeleeuwse kruik gevonden, vermoedelijk uit 1350.

“Museum Jezuïetenberg: 40 jaar onderaardse pracht en praal” (De Ster van 27 juni 2008): eigenlijk een beetje een misleidende titel. Niet de **JEZUÏETENBERG**, maar de **Stichting Jezuïetenberg** bestaat 40 jaar. In dat kader is in de serie Maastrichts Silhouet nr 70 verschenen onder de titel **“De Jezuïetenberg”**, geschreven door de beide oudvoorzitters **Peter HOUBEN** en **Ton BREULS**. In het boek wordt het uitzonderlijke werk van de Jezuïeten in de groeve van de **CANNERBERG** vanaf 1880 tot hun vertrek in 1968 uit Maastricht beschreven. Sindsdien beheert de stichting dit Rijksmonument en haar erfgoed.

“Foto’s grottekeningen in onderaards prentenboek” (Zondagsnieuws van 28 juni 2008): er is een prachtig fotoboek verschenen met de ietwat mysterieuze titel **Onder Arts**. Het is een initiatief van **SOK-lid Roland BOUWENS** en enkele andere leden van een werkgroep, die het ondergrondse cultuurgoed op foto hebben vastgelegd. En dan met name de vele kunstwerken, die op de wanden van de **Gemeentegrot, Steenkolenmijn, Katakomben, Fluweelengrot en Geulhemergroeve** zijn aangebracht om de toeristen te behagen. Overal in Valkenburg verkrijgbaar voor € 14,95.

“Kijk in de keuken van de oude blokbreker” (Heuvelland van 2 juli 2008) en **“Grottengids legt historie oudste groeve in Sibbe bloot”** (DdL van 14 juli 2008): al sinds zijn jeugd is **Kevin AMENDT** gefascineerd van onze mergelgroeven. De student, die als gids werkzaam is in de **Gemeentegrot** sloot zich aan bij de **S.O.K.** en leerde daar onder andere **Jacquo SILVERTANT** kennen. Die stimuleerde hem een boek te schrijven

over de oudste groeve van Sibbe, de **VALLENBERGGROEVE**. Kevin maakte gebruik van vroegere onderzoeken van **Jacques DIEDEREN** en met de huidige inzichten en kennis van zaken en verder veldonderzoek wist hij dit alles te bundelen tot een luxe-uitgave met veel foto's en tekeningen.

“Groei bezoek grotten en forten” (DdL) en **“Underground”** (De Ster van 25 juli 2008): volgens de VVV Maastricht is het bezoekersaantal van de **Sint-PIETERSBERG** en **Fort Sint-PIETER** (en de kazematten) aan het stijgen. In vergelijking met het vorige jaar werden er 4300 bezoekers méér geteld. In heel 2007 kwamen 113.000 mensen. Ongeveer tweederde daarvan bezocht de grottenstelsels.

“Betragt. Mannen stelen in Gemeentegrot” (DdL van 26 juli 2008) en **“Inbraak in grot”** (Het Zondagsnieuws van 27 juli 2008): bij een inbraak in de **GEMEENTEGROT** heeft de politie drie mannen op heterdaad kunnen betrappen en vervolgens aangehouden. De mannen (twee uit Maastricht en een uit Meerssen) hadden een rooster kapot gezaagd om binnen te komen en droegen gestolen technische apparatuur uit de grot bij zich. De drie hebben een proces-verbaal gekregen.

“Voor het laatst ‘Het lied der achttien doden’” (DdL van 26 juli 2008) en **“Ik ben bang, ik blijf niet”** (HBvL van 26 juli 2008): in Zichen wordt dit jaar herdacht dat de **ROOSBURG** instortte. De ramp kostte achttien mensen het leven, waaronder de vader van de toen 14 maanden oude **Marina PAULY**, de huidige schepen in de gemeente Riemst. Het drama heeft diepe sporen getrokken bij de nabestaanden en ieder jaar rond Kerstmis worden oude wonden weer opengereten. De herinnering aan het drama wordt (weer) vastgelegd in een herdenkingsboek en een documentaire film.

Met dank aan de trouwe correspondenten Nini van Bergen, Geertje Breuls, Philippe Duchateau, Gerhard Glas, Rob Heckers, Jacques Maes, Gilberte Nicolaes en Herman de Swart.

Schenkingen aan het SOK - documentatiecentrum

De St. Pietersberg in de 2e wereldoorlog

DVD samengesteld door Monique Brandsma, zijnde een profielopdracht van school.
Schenking: J. Brandsma, 9 mei 2008

Aanvullende schenking (zie nov. 2007) door J. Silvertant. Deze schenking: juli 2008.

Bestaande uit diverse losse en gebonden verslagen en plattegronden m.b.t. het willen gebruiken van diverse groeves door de Duitse bezetters voor wapenindustrie. Het betreft hierbij gegevens van: De Roothergroeve, Scharnderberg, Heerderberg, Nieuwe St. Josephgroeve, Barakkengroeve, Roebroekgroeve, Heidegroeve, St. Pietersberg en Boschberg.

De Gouden Berg, door Pancras Dijk

Verschenen in: National Geographic, feb. 2008
Schenking april 2008 door Martin Hoogerwerf

Schenkingen aan het SOK - documentatiecentrum (vervolg)

Onderaards ontsnappen in oorlogstijd, door Gert-Jan Schaap

Verschenen in: Visie RTV Magazine van de EO, nr. 18, mei 2008

Betreft interview met W. van Schaik

Schenking mei 2008 door W. van Schaik

Peter Jennekens

Waar het hart van vol is....

Sint Pietersberg

We deden de Sint Pietersberg vandaag,
omdat we op vakantie hier vertoeven.

Al zegt men mergelgrotten, het zijn groeven,
gemaakt door mannen met houweel en zaag.

Tot nut van stadswallen en boerenhoeven
ontgonnen de blokbrekers tergend traag
500 km gang, gestaag:
is dat wel in een uurtje na te proeven?

Die blokken zijn, voor woningen en kerken,
uit heel dit onderaardse gangenstelsel
met bloed en zweet en tranen uitgehouwen.

Het labyrint dat rest van al dat werken
is veel aansprekender dan welk vertelsel:
een monument voor zeven eeuwen sjouwen.

Jan Kal

Huis-tuin en kosmos-sonnetten

Maastricht, 25 juli 1994

Uit: 1000 Sonnetten, Nijgh en Van Ditmar 1997

Gedicht naar aanleiding van een bezoek aan de grotten in juli 1994.

De schrijver is een Amsterdamse arts.

Niet vergeten!
Vrijdag 12 september 2008
ledenavond in het
Natuurhistorisch Museum Maastricht
Aanvang 19.30 uur!

De SOK redactie heeft het recht om een aangeboden artikel te weigeren. De geplaatste artikelen vertegenwoordigen niet automatisch de standpunten van de SOK-info redactie of die van het SOK-bestuur.

Groeven in beheer bij de SOK danwel de stichting Ir. D.C. van Schaik:

Bovengenoemde organisaties hebben een aantal groeven in beheer of een collectieve vergunning voor een groeve.

Voor het bezoeken van deze groeven moet U contact opnemen met de beheerder:

Bij inbraak in één van deze groeven:

Bij constatering van inbraak en of vernielingen aan een van de groeven dit direkt melden, liefst dezelfde dag nog.

Melden van vernielingen bij onderstaande personen. Als de eerste niet bereikbaar is, dan de volgende op de lijst.

1e Groevebeheerder van die groeve. Voor namen en telefoonnummers, zie hieronder.

2^e Olav Hensing, Technische Commissie: 06 - 557 78 846.

3^e Ieder bestuurslid van de Van Schaikstichting of de SOK. Voor namen en telefoonnummers, zie pagina 2.

De SOK en de Van Schaikstichting stellen zich ten doel dat de afsluiting van de groeve binnen 24 uur hersteld is.

Voor meer informatie: www.vanschaikstichting.nl

Groeve:	Beheerder:	Telefoon:
Apostelgroeve	Ton Breuls	00-3212 45 40 59
Fallenberggroeve (niet toegankelijk)	Pim Houben	00-3212 21 21 3342
Flesschenberg	Jan Laumen	043-364 18 03
Gewandgroeven	Hub Geurts	043-601 24 16
Heerderberg (niet toegankelijk)	Henk Ramakers	043-407 19 64
Heideberggroeve	Hub Geurts	043-601 24 16
Houbenbergske	Marc Koch	046-486 22 01
Groeve de Keel	Luc Walschot	00-3212 44 13 50
Groeve Eys	Ger Wishaupt	046-475 13 99
Keldertjes Slavante	Wil Ramaekers	043-364 52 39
Koeleboschgroeve	Ed de Groot	00-3243 81 13 73
Nieuwe groeve	Han Bochman	043-601 01 58
Roothergroeve	John Hageman	043-364 54 19
Scharnderberg	John Knubben	043-361 12 27
Scheuldergroeve	Peter Jennekens	043-364 84 89
Theunisgroeve	Giel Bindels	043-347 25 60

De Sint-Pietersberg:

De Sint-Pietersberg wordt beheerd door de Vereniging Natuurmonumenten. De SOK heeft een collectieve onderzoeksvergunning voor de Zonneberg en het Noordelijk Gangenstelsel. Onderzoeksaanvragen moeten ingediend worden bij het secretariaat van de SOK. Toezichthouder van de beide groeven is Harm Hovens, telefoon: 06-558 25 192.

De SOK-Info

is een uitgave van de
Studiegroep Onderaardse Kalksteengroeven,
Natuurhistorisch Genootschap Limburg.